

simentum, però *cosimentum* mig català en els anys 1167 i 1170. Continua freqüent en documents posteriors, amb matís de comandament feudal com els anteriors: «laxo tota mea onore --- en *kausiment* del Magestre de la Mesó» en un doc. d'Alentorn de 1178 (MiretS, *TemplH*, 21).

També hi ha la forma arcaica o occitanitzant, amb conservació del diftong *au*, en textos posteriors fins cap a l'any 1300, com en un doc. rossellonès de 1309 (RLR VIII, 70) i fins en Lluïl: «lo Bou --- dix a Na Renart que sa axiria de tota aquella terra, e que no volia metre en *causiment* del rey ni de son concell, pus que era malvat en son regiment» (*Merav. NCl.* II, 196).

Però la forma *cosiment* apareix ja llavors en proporció dominant, de vegades més aviat tirant cap a 'dependència': «si algú està ab son senyor, e menge son pa --- o està en *cosiment* del senyor --- e ajustament carnal aurà ab la muller d'aquel senyor --- deu ésser penjat», *CostTort.* (Ol., p. 367); i amb el matís de 'sense sou fixat per endavant': «si algún hom se metrà ab altre per servir --- e del loguer --- se metrà en *cosiment* què ell li n dó, feyt lo servii --- deu ésser pagat a conexença de dos o tres Bons barons ---», ib. (p. 69), «si los mestres <d'aixa> obraran ab lo senyor de la nau a *cosiment*, que algun preu no haurà entre ells, lo senyor de la nau los és tengut de donar tot aytant com altres mestres pendran en altres obres», «lo senyor de la nau --- si l'escrivà va a *cosiment* ell li deu donar de lloguer axí com a un proer dels cominals», *Consolat*, cap. VIII i XV (Pard., pp. 59, 68, de nou p. 204); encara més tard, BMetge usa *pendre cosiment* per 'preocupar-se de': «Ah, tan bona dona era aquella que terra podreix! --- gran és l'administració que aquella havia; jamai no volguera haver demanat uns patins ne un vel, si jo mateix no hi prengué *cosiment*» (*Somni, NCl.*, 158.28). Ja des de c. 1400 degué anar quedant antiquat.

El verb *cosir* d'on deriva, existí també a Catalunya, però s'oblidà més ràpidament. El trobem tanmateix en el participi *cosit*, usat com a substantiu, i amb el mateix valor de *cosiment*: «alodem --- divisus fiat per quadres ad *qosid* de Gifre et Gilabert, fratres meos», a. 1045 (*Cart. St. Cugat* II, 246); i fins en infinitiu, i en data tan avançada com els anys 1360-70, en què Eiximenis devia escriure els seus versos satírics, després prosificats en el *Llibre de les Dones*, però deu ser precisament per aquest caràcter d'obra poètica que es devia permetre aquest arcaisme, amb el sentit de 'arbitrar' «falsa licència --- / per tal d'obrar / qualsevol cosa leguda / *cosir*, scriur' o procurar / que puxen vendre ---» (cap. 301, f° 207v2, *EntreDL* I, 201.9, prosificat «scriure *cosir* o procurar ---»).

Més durà la vida del terme militar *escosir*, amb el sentit de 'observar o espia l'enemic, un senyal de valor bèl·lic, els moviments d'una tropa'; molt freqüent en Desclot: «Barons — so dix En Ramon de Moncada— yo ls iré *escosir* tot sol --- partís dels cavallers e dels servents e anà-se'n tot suau, de bell pas, tot armat en son cavall, vers los Serrayns, e *cusí* ls

quants eren» (§ 35, *NCl.* II, 98.8, ed. Buchon, p. 74), «feeren venir --- lo melor leny de rems que hom sabés, e dixeren-li que anàs *escosir* les galees dels catalans e puys que se'n tornàs» (§ 98, *NCl.* III, 121.2). També hi pot predominar més la noció de vista, o de no albirar bé: «quant agren passat lo cap de Salern, anaven tant justades, que l leyn armat no les poc *escosir*, que no li fo semblant que fossen pus de vint galees» (§ 122, IV, 46.3); o bé 'percebre de lluny un senyal': «quant cells del palau de Mecina hageren vists los senyals que ls hageren fets, reteren lo senyals --- e ells *escoseren* los senyals e reteren-los tantost» (Buchon, p. 190); i el *DAG.* en cita un d'Eiximenis.

Aquest verb derivat pot reflectir un ètmon amb prefix ja adherit en l'original germànic, que seria en gòtic USKAUSJAN = al. *erkiesen, erkoren*, 'triar', amb el prefix US- (a-al. ant. *ir-*, al. *er-*), en el qual el prefix US- expressa matís d'aspecte determinat, i s'adaptava bé per ser reemplaçat pel prefix romànic *es-*, tan semblant, EX- (tal com degué esdevenir-se en UZBLAUDJAN > *esbalair*).

No caldrà donar gaire més detalls sobre la vida d'aquest germanisme en romànic. De tota manera el millor serà imprimir ací l'original d'un article KAUSJAN que vaig redactar en esborrall, l'any 1929, per encàrrec de Jud, i que el meu mestre va aprovar, amb destinació a un projecte d'edició rectificada i millorada del *REW* de M-Lübke. No tradueixo algunes de les definicions que allí deixava en llengua original.

Germ. KAUSJAN 'tastar', 'experimentar, posar a prova' (gòt.),¹ 'triar, escollir' (significat no documentat en gòtic, però *kiuson*, del qual *kausjan* és el causatiu, significa, ultra 'posar a prova', també 'triar').

Fr. ant. *choisir* 'escollir', 'albirar, veure', fr. mod. *choisir* (> prov. rodanès *chousi*,² *chousi*³ «choisir»).

Oc. ant. *chazuir* (> it. ant. *ciausire* «scegliere, discernere», «riscegliere»), *cauzir* (> port. ant. *cosuir* 'considerar, discernir'),⁴ 'triar, veure, discernir', gc., llgd. *kauzi* «choisir».⁵

40 Cat. ant. *escosir* 'observar els moviments d'una tropa'.⁶

Bergamasc ant. *ascusi* «intueor»,⁷ Romagna *sgusi* 'veure, esguardar, adonar-se de'.⁸

DERIV.: Fr. *choix*.

Oc. ant. *cauzit* adj. 'distingit, ben criat; indulgent, ple de pietat' (> cast. ant. *cosido* «valiente, atrevido», «servicial, complaciente, favorable»,⁹ port. ant. *cosido* 'considerat, censurat').¹⁰

Oc. ant. *cauzimen* «choix, discrétion; indulgence, pitié» > cast. ant. (o del cat.) *cosiment(e)* «discreción, voluntad; piedad, compasión; merced, favor»;¹¹ també > gall. ant., port. ant. *cousimento* «favor, amparo», «discrissão, discernimentos»;¹² cat. ant. *cosiment*, *caus-* 'voluntat, discreció'; 'servitud, domesticitat'.

DERIV.: *Cosir. Cosit; escosir*, veg. supra.

¹ Feist, *Etym. Wb. d. got. Spr.*, s. v.; Kluge, *Et. Wb.*, s. v. *kiesen*; Meillet, *Introd.*, p. 348. — ² ALF 1790; *TdF.* — ³ ALF 1406, 1633 (punt 989). —

⁴ Teóf. Braga, *Cancioneiro Portuguez da Vaticana*, gloss.; *Trovas e Cantares, Cancioneiro inédito* (ci-